

Slovenski dom

Štev. 232

V Ljubljani, v ponedeljek, 12. oktobra 1942-XX

Leto VII

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza Italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bollettino No 868

Un transatlantico inglese affondato Vittoriosi combattimenti aerei nell'Egitto

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:
Sul fronte di El Alamein più intensi tiri di artiglierie.

In duelli aerei l'aviazione nemica ha perduto tre apparecchi ad opera della caccia germanica e tre di quella italiana: Due di questi risultano abbattuti da un nostro cacciatore in volo isolato che ha audacemente attaccato una pattuglia di tre velivoli avversari.

Durante azioni di bombardamento condotte da nostre formazioni sugli obiettivi bellici di Malta, cacciatori germanici abbatterono due aeroplani britannici.

Dalle operazioni di guerra degli ultimi due giorni, quattro nostri aerei non sono rientrati.

Un nostro sommergibile atlantico al comando del tenente di vascello Guido Saccardo ha silurato ed affondato il transatlantico inglese »Ironside« di 20.000 tonnellate ed ha anche gravemente colpito con siluri il transatlantico »Nea Hellas« già »Tuscania« di 17.000 tonnellate.

Nota al Bollettino n. 868

Nei vittoriosi combattimenti aerei in Egitto, citati nel bollettino di guerra n. 867, contro formazioni nemiche numericamente superiori, si sono specialmente distinti al comando di formazioni da caccia, i seguenti piloti: Maggiore Filippo Luigi, capitano Ruspoli Carlo, tenente Annoni Emanuele, tenente Frigerio Jacopo, tenente Giannella Luigi, tenente Reiner Giulio, maresciallo Ferrugli Leonardo.

Vojno poročilo št. 868

Torpediranje angleške čezoceanske ladje Zmagovite letalske borbe v Egiptu

Italijansko vojno poročilo št. 868 pravi:
Na bojišču pri El Alameinu živije topniško streljanje.

V letalskih dvobojih je sovražnikovo letalstvo izgubilo 3 stroje, po zaslugi nemških lovcev, 3 pa po zaslugi italijanskih. Dve letali izmed teh kaže, da je zbil en naš lovec v osamljenem letu, ko je drzno napadel patrolo treh nasprotnikovih letal.

Med bombniškimi nastopi naših oddelkov zoper vojne cilje na Malti so nemški lovci zbili dve angleški letali.

Z vojnih nastopov v zadnjih dveh dneh se 4 naša letala niso vrnila.

Neka naša atlantska podmornica, ki ji zapoveduje poročnik bojne ladje Guido Saccardo, je torpedirala in potopila angleški prekomornik »Ironside« (20.000 ton) ter je s torpedi tudi hudo zadela prekomornik »Nea Hellas«, nekdanjo »Tuscania« (17.000 ton).

Pripomba k vojnemu poročilu št. 868:

Med zmagovitimi letalskimi boji proti nasprotnikovim številnejšim skupinam v Egiptu, ki jih navaja vojno poročilo št. 868, so se pri poljevanju lovskim oddelkom zlasti odlikovali naslednji piloti: major Filippi Alojz, stotnik Ruspoli Karel, poročnik Annoni Emanuel, poročnik Frigerio Jakob, poročnik Giannella Alojz, poročnik Reiner Julij, narednik Ferrugli Leonard.

Vrnitev italijanskih in nemških državljanov iz Brazilije

Pričevanja potnikov kažejo, da se je Brazilija docela podvrgla Ameriki

Lizbona, 12. oktobra. s. Iz Ria de Janeiro sta po 24 dneh vožnje pripluli brazilski parnika »Page« in »Quayabac«. Na prvem se je vozil italijanski poslanik iz Brazilije Sola, številno diplomatsko in konzularno osebje, časnikarji in druge italijanske osebnosti, vsega skupaj 175 ljudi, ki jih je ob prihodu na Portugalsko sprejel italijanski poslanik Franzoni z osebjem poslaništva, konzulata in fašija. Na parniku je bil tudi madžarski poslanik iz Brazilije ter 26 madžarskih državljanov. Drugi parnik je pripeljal nemškega poslanika, uradnike in državljane, vsega skupaj 62 ljudi.

Soglasni vtisi vseh, ki so se vrnili v domovino, kažejo zmedo in nezavednost ter zlasti popolno podvrženost Brazilije ameriškemu gospodarstvu. Preganjanja Italijanov so bila bolj ali manj nasilna, kakor so pa ukrenile oblasti. Amerikanci so sami sestavili sezname oseb, ki jih je treba zapreti ter vedno pritiskali na oblasti, naj omenjene zaprejo, čeprav so bili včasih proti temu. Številne so bile nevednosti in žalitve, ki so jih morali prenašati Italijani, Nemci, Madžari ter nasprotno vse prijateljske naselbine, ki so pristaši osi. Bilo je tudi nekaj Italijanov, ki so svojo zvestobo in ljubezen do domovine plačali z življenjem. Vse osebe, ki so se vrnile, so imele priliko v pristanišču Pernambuco gledati odhod zastražene skupine ameriških bojnih ladij. V pristanišču ima povelje ameriški admiral, brazilске oblasti ter častniki pa seveda ubogajo na najbolj hlapčevski način vse ukaze.

Oblastnost in napuh Združenih držav v Braziliji pa se še bolj kaže v tem, ker se Rooseveltov poslanik v Rio de Janeiro javno baha z naslovom podkralja, ki si ga je sam dal. Počasno, vztrajno in umno delo, ki so ga Italijani v dolgih desetletjih plodnega kulturnega delovanja opravili, se zdaj zvičajno odteguje tistim, ki so ustvarili največ ustanov v deželi. Italijanske ustanove, šole, bolnišnice, denarni zavodi so zdaj prepuščeni ali vsaj deloma zapuščeni vodstvu ljudi, ki niso Brazilci. Vodstvo italijanskega liceja v San Paulu so zaupali ameriškemu Judu. Italijanski jezik je prepovedan, ukrepi pa, ki so naperjeni proti premoženju in italijanskim podjetjem, so skorajda ohromili življenje v San Paulu v veliko in nepopravljivo škodo za gospodarstvo obširne države. Skupina Italijanov, ki bo nadaljevala pot z vlakom v torek, nosi s seboj Dantejev kip kot znak najvišjega simbola italijanstva, ki ga niso hoteli pustiti v deželi, podvrženi nebrzdani bogataškemu gospodarstvu.

Letalske zmage v Afriki proti petkrat močnejšemu nasprotniku

Operacijski pas, 12. oktobra. s. Posebni dopisnik agencije Stefani je poslal poročilo iz Severne Afrike, v katerem pravi, da šele po novih podrobnostih počasi prihaja na dan veliki pomen silajne zmage, ki so jo ob uspešni podpori protiletalskega topništva predvčerajšnjim izvajevali italijanski in nemški lovci proti angleškemu in ameriškemu letalstvu na egiptovskem bojišču. Primerjava kaže, da so bile izgube Osi skoraj neznatne. Stvar bi bila neverjetna, če ne bi bila resnična. Neustrašeni osni letalci so znali in mogli pokazati višje osebne sposobnosti v bojni vneti ter izredno tehnično spretnost pri vodstvu letal in v rabi orožja. Med nasprotnimi bombniki in lovci je prišlo

do pravega razdejavanja, čeprav so bile sile Osi daleč slabše od nasprotnikovih. V mnogih primerih so se italijanski in nemški lovski oddelki bojevali neustrašeno ter zmagali proti velikim nasprotnim skupinam, ki so že po številu prekašale osne oddelke. Neki naš oddelki je junaško napadel skupino bombnikov ter lovcev, ki jih je bilo po številu petkrat več, a kljub temu je bil nasprotniki tisti, ki je potegnil kratko. V teh nastopih so angleški in ameriški letalci mislili, da bodo imeli z italijanskimi in nemškimi lovci lahko igrati, ker so bili številčno toliko močnejši. Navzlic temu pa so bili nasprotniki pošteno in hudo potlačeni.

Spremembe v hrvaški vladi ter zmanjšanje števila ministrstev

Zagreb, 12. oktobra. s. Poglavnik je včeraj izdal odlok, po katerem so bili odstavljani naslednji ministri: pravosodni minister Mirko Puk, notranji minister Artuković, prosvetni minister Ratković, minister za zdravstvo Petrič, minister za poljedelstvo gospodarsko Dumandžić, minister za industrijo in trgovino Toth, minister za gozdove Frković ter minister za korporacije Sušić. Z istim odlokom so bili imenovani naslednji ministri: za pravosodnega ministra Artuković, dosedanji načelnik kulturne ustanove Mile Starčević za prosvetnega ministra, vseučiliški profesor agrarne ekonomije inž. Josip Balen za ministra narodnega gospodarstva. Za notranjega ministra je bil imenovan bivši karlovaški prefekt dr. Ante Nikšić, za državnega protonotarja stopnjo ministra pa je bil imenovan Puk.

V novi ministrijski razporeditvi so ministristva za poljedelstvo ter ministristvo za gozdove in rudnike, kakor tudi ministristvo za trgovino in indu-

strijo spojena v eno ministristvo za gospodarstvo; ministristvo za zdravstvo in korporacije pa preideja pod vodstvo notranjega ministra.

Hkrati je bil objavljen zakon o pristojnosti hrvaške vlade. Vlado sestavljajo predsednik, podpredsednik in ministri, ki jih imenuje Poglavnik. Ministristev ni več štirinajst, marveč le osem, in sicer: zunanje, notranje, pravosodno, finančno, prosvetno, gospodarsko ter ministristvi za obrambo in promet. Odpravljeno je podtajništvo za javna dela, ki preide pod vodstvo notranjega ministristva. Državno vodstvo za propagando bo prevzelo prosvetno ministristvo. Omenjeni zakon uvaja tudi državni svet, ki je neposredno odvisen od Poglavnika ter ga vodi državni protonotar, ki opravlja tudi poše čuvarja državnega pečata. Vodstvo javnega reda in varnosti prevzema v nekoliko spremenjeni obliki notranje ministristvo. Novi zakon o

Sklepi na včerajšnji seji ministrskega sveta v Rimu

Določila o pospeševanju poljedelstva, o pridobitvi italijan. državljanstva za prebivalstvo v priključenih pokrajinah

Rim, 12. oktobra. s. Včeraj zjutraj je bila seja vlade pod Ducejevim predsedstvom. Ministrski svet je poleg rednih upravnih sklepov sprejel še naslednje:

Zakonski osnutek o napredovanju civilnih državnih uradnikov, ki so prišli v sovražnikovo oblast. Taki uradniki bodo lahko napredovali, brž ko bo uprava obveščena, da medtem morda niso umrli.

Na predlog zunanjega ministra so bili odobreni raznovrstni ukrepi.

Na predlog Duceja kot notranjega ministra so bili sprejeti ukrepi glede smernic za ustanovitev občinskih poljedelskih združenj. Sedanje vojno stanje je postavilo v ospredje vprašanje boljše izkoriščenosti zemljišč, ki so sicer v posesti večjih občin v državi, da bi se pospeševala pridelava in reden dotok na trge velikih mest. Sklep določa ustanovitev posebnih poljedelskih združenj pri večjih občinah, ki bodo skrbale za to, da bodo doslej za poljedelstvo uporabljena zemljišča preurejena predvsem za vrtove.

Nadalje je bil sprejet osnutek zakona, ki vsebuje posebna določila za pridobitev italijanskega državljanstva pri prebivalstvu, ki je bilo priključeno Italiji po kr. odlokih z dne 3. odnosa 18. maja 1941-XIX.

Na predlog Tainika Fašistične Stranke je bil sprejet načrt ukrepa, da se uredi delo in poslovanje v vojnih vrtovih. Ta ukrep bo poskrbel za čim donosnejše obratovanje vojnih vrtov. Ta ureditev se ne bo nanašala na one vrtove, glede katerih gojitve bodo ustanovljene posebne občinske poljedelske združbe in za katere je bil sprejet poseben sklep.

Na predlog ministra za Italijansko Afriko je bil odobren odlok o priznanju pokojnin, podpor in pomoči za civilne ponesrečence rojene v Italijanski Afriki, ki so doživeli nezgode zaradi vojnih dogodkov.

Pregledana in poenostavljena so bila nekatera zakonska določila o obdavčenju dohodkov iz poljedelstva. Nadalje so bile za vso dobo vojne podaljšane davčine, ki obremenjujejo nepremično premoženje.

Vesti 12. oktobra:

Italija in Bolgarija v medsebojnih kulturnih odnosih je naslov uvodnika, ki ga prinaša vodilni bolgarski dnevnik »Mir« in v katerem govori o globokem občudovanju in hvaležnosti, ki jo je bolgarsko ljudstvo vedno čutilo do Italije.

Položaj v največjem indijskem mestu Bombayu se je poslabšal, kakor pravijo japonska poročila. Angleške oblasti so tam zaprle spet 3000 ljudi in prišlo je do novih spopadov med Indijci ter policijo in vojsko.

Vladi južnoameriških republik Argentine in Chileja sta pri vladi Združenih držav vložili ostro pritožbo zaradi govora, ki ga je pred nekaj dnevi imel namestnik ameriškega zunanjega ministra Sumner Welles. Njegove obdolžitve na račun teh dveh držav so vzbudile veliko jezo.

Bolgarski minister za javna dela in minister za promet sta sprejela v Bukarešti tuje časnikarje ter jim izrekla svoje veselje nad toplim sprejemom, ki sta ga bila deležna v Romuniji. Povedala sta, da je pri posvetovanjih z Romuni bilo sklenjeno, da se takoj začne delati prvi most čez Donavo, ki bo vezal bolgarsko mesto Ruščuk z romunskim mestom Giurgium. »V bodoče Donava ne bo več ločila Romunije in Bolgarije, temveč ju združila,« se končuje njuna izjava.

Odstavitev političnih komisarjev v sovjetski vojski

Stockholm, 12. oktobra. s. Moskovski radio sporoča, da so na Stalinovo zapoved bili odstavljeni vsi politični komisarji v rdeči vojski in bodo odseljeni v svojih edinih samo namestniki vojaškega poveljnika.

Angleški tisk obsoja ruske zahteve po drugi fronti

Lizbona, 12. oktobra. s. »New York Times« ostro nastopa proti sovjetskim zahtevam po vzpostavitvi drugega bojišča ter piše med drugim:

Za drugo bojišče, ki je nevarno, se ne zavzemajo samo ameriški komunisti, pač pa se vztrajno zavzema zanj tudi Moskva. Moskva je namreč tista, ki vsak dan zahteva od Amerike in Anglije, naj takoj vzpostavijo drugo bojišče brez ozira na to, koliko človeških žrtev in koliko vojnega blaga bi to veljalo. Zavezniki morajo na te vztrajne ruske zahteve po drugem bojišču dati jasn odgovor. Brantni lastni obsej, to je za Amerikane in Angleže vrhovni zakon, in ta zakon tudi prepoveduje Amerikancem in Angležem, da bi brez haska žrtvovali pol milijona človeških življenj, pa čeprav v Angliji in Združenih ameriških državah z obudovanjem govore o branilcih Stalingrada.

preureditvi hrvaške vlade preveva v bistvu načelo, da bodi državna uprava hitrejša, cenejša ter bolj centralizirana.

Ameriški senat je sklenil uvesti tako imenovano »lakso za zmag« v znesku 5% na vse dohodke, ki presegajo 12 dolarjev na teden. To je največje obdavčenje, ki so ga bili Amerikanci kdaj deležni.

Ameriška in angleška vlada sta izdelali posebno postavbo, ki ureja poroke ameriških vojakov z angleškimi državljankami. Za te poroke bo odslej treba posebnega dovoljenja. Vojak, ki bi se poročil s kako Angležinjo brez dovoljenja, bo postavljen pred vojno sodišče. Angležinje pa, ki bi se poročile z ameriškim vojakom, ne bodo že s tem postale ameriške državljanke, temveč bodo zanje veljala splošna določila o priseljevanju v Združene države.

V San Sebastian je prišel vlak s 300 ranjenimi španske »Sinje divizije« iz Rusije. Ranjenec so odpeljali v Burgos, Victorijo in Valadolid.

V Londonu se je podrl del stropa največje dvorane Albert Halla. Tedaj ni bilo nikogar v njej. Preiskava je dognala, da se je strop podrl zaradi svoječasne eksplozije v neposredni bližini dvorane.

New York je doživel spet letalski alarm, ki je trajal 7 minut, ker se je nad mestom pokazalo letalo, ki so ga šele pozneje spoznali, da je zavezniško.

Povečanje japonskega trgovskega brodogoja je osnovni pogoj japonske izdelovalne moči, je dejal japonski prometni minister Terashima v govoru pred japonskimi ladjedelničarji. Vlada je dovolila zato japonskim ladjedelnicam visoka posojila in zagotovila potrebne delovne moči ter surovine.

V Sofiji so prišli in izročili sodišču znanega industrijskega Arona Josipova, ker je spravil v obtoke ponarejene delnice ter nezakonito hranil 30 kg čistega zlata.

V Budimpešti se nadaljujejo seje mednarodne obrtniške konference. Zastopniki različnih držav so poročali o stanju obrtništva v današnji Evropi.

Hitler je v svojem glavnem stanu sprejel nemškega lovskega pilota stotnika Joahima Münsterberga ter mu sam izročil hrastov list z meči na viteškem križu reda železnega križa, ker je ta pilot dozdaj zbil 125 angleških letal. Münsterberg je star 23 let in je poveljnik nekega nemškega letalskega roja.

Nemčija je lahko mirna zaradi prehrane v sedanji vojni, zakaj najnevarnejša doba za preskrbo je že premagana in zato Nemčije ne bo mogoče premagati drugje kakor na bojiščih, ne pa z blokado ali izstradanjem, je govoril odpravnik poslov nemškega poslaništva svojim državljanom v Carigradu.

Španska vlada je prepovedala uvažati angleške liste »Times«, »Daily Telegraph« in »Daily Mail«.

Italijanska družba za kirurgijo bo z družbo za notranje zdravstvo imela 19., 20. in 21. oktobra v Rimu svoj 47. kongres.

Vlada Združenih držav je dala oklic prebivalstvu, naj daruje stare in nerabne kožuhe, da bi lahko naredili iz njih vsaj 50.000 telovnikov za mornarje na ameriških tropskih ladjah. V vodstvu japonske vojske je prišlo do nekaterih sprememb. General Okabe, načelnik tehniškega urada pri vojski je bil imenovan za člana vojnega sveta in za ravnatelja višje vojaške šole.

Lep začetek operne sezone:

Verdijeva »Traviata« v novi zasedbi

Ljubljana, 11. oktobra. Verdijeva »Dama s kamelijami«, ki jo je videl v Parizu, da je sklenil komponirati opero z isto vsebino. Poveril je sestavo slavemu libretistu Francescu Maria Piave (ki je spisal okoli 60 libretov), beneškemu pesniku, ki je Dumaeevo dramo skrbno in strokovnjsko obdelal. Čeprav je Verdi istočasno komponiral tudi »Trubadurja«, se je vendar lotil »Traviate« ter oba operi skoraj istočasno končal. »Traviata« je bila dokončana, ko se je odpeljal Verdi h krstni predstavi »Trubadurja« v Rim, 19. 1. 1853 leta. »Traviata« je izročila upravi opere »La Fenice« v Benetkah in premiera je sledila »Trubadurju« po 42 dneh s precejšnjim neuspehom. Deloma so neuspeha krivi solisti (Violeta je bila pevka, ki sta jo odlikovala obilnost in izgled popolnega zdravlja in ko je zdravnik v zadnjem dejanju izjavil, da bo živela še nekaj ur, je gledališče pretresel smeh, ki je vplival porazno). Verdi kljub neuspehu ni klonil glave ter je opero nekoliko preuredil, črtal nekatere dele, scenski izboljšal nekatere slike ter žel čez leto dni prav tako v Benetkah, v gledališču »San Benedetto« velik uspeh. In nato je »Traviata« ponovno slavila v priznanju Verdiju po vsem svetu in je danes v vsakem opernem gledališču stalna točka vsakoletnega repertoarja. Z operno trojico »Rigoletto«, »Trubadurjem« in »Traviato« je pridrla slava velikega Verdija v svet in čeprav ne bi skomponiral nobene druge opere, bi mu ta tri dela prinesla nesmrtnost.

Ljubljansko občinstvo ljubi Verdijeva dela ter je tudi v soboto popolnoma zasedlo vse prostore v našem opernem gledališču. Na ta način je bil že dan predpogoj za dobro izvedbo in so se zares vsi sodelujoči izredno potrudili, da je izvedba izvrstno uspela. Eksc. Visekega komisarja je zastopal Kr. atašé za tisk g. dr. De Cecco. Navzoči pa so bili še drugi odlični predstavniki. V novi zasedbi, nekoliko novi scenski predelavi in režiji je doživela »Traviata« svojo že tolikokrat zmagovito probno izvedbo. Vidalijeva kot Violeta je rešila svojo nalogo zelo dobro. V začetku sicer nekoliko nervozna, se je popravila ter dosegla v drugem dejanju igralsko in pevsko največji uspeh. Čuden je s svojim prvim nastopom dokazal in prepričal, da bo postal v kratkem dober solist, na katerega je treba obratovati vso pažnjo. S svojim lepim glasom, izvrstno vokalizacijo, dobro, tempe-

ramentno igranje, lepo pojavno in umerjeno igranje ima vse odlike, ki si jih le lahko želi uprava za svojega člana. Duet v prvem dejanju je prinesel obema izvajalcema iskreno priznanje. Tudi arijo v drugem dejanju je zapel zelo dobro, najbolj pa je bil v finalu tretjega dejanja. Z marljivim študijem in solanjem se bo gotovo še uspešno uveljavljal. Na vsak način je prvo preizkušnjo proti vsakemu pričakovanju odlično prešel. Jankov Germont je naš stari znanec. Vendar moramo omeniti, da je od predstave do predstave boljši, tako glasovno kakor igralsko. G. Janko je podal očeta tako izklesano, pevski tako blagovestno, da bi lahko s svojo vlogo nastopil na vsakem gledališču in to zelo

uspešno. Zaslužen priznanje seveda ni izostalo. Ostali solisti — ga. Poličeva kot Flora, ga. Polajnarjeva kot Anina, gg. Sancin kot Gaston, Dolničar kot markiz Obigny, Anžlovar kot baron Douphol, Petrovič kot zdravnik Grenvil in Gregorin kot sluga, so rešili svoje naloge jako dobro.

Orkester pod vodstvom gda. Zebreta je zvenel čisto, posebno dobro je zaigral predigro k tretjemu dejanju. Zbor je našel tudi svoj partio pod vodstvom gda. Simonitja tako, kot je treba. Ugajala je koreografija gda. Golovina in izvajanja baleta v tretjem dejanju.

V celoti je »Traviata« kot že omenjeno izredno uspela; občinstvo je s dolгим odobravanjem nagradilo izvajalce. S »Traviato« je Opera začela novo letošnjo sezono po prvi predstavi sodeč, bo Opera tudi naprej skrbela za dostojne izvedbe svojih predstav ter s tem dokazala, da je vredna dobrega imena, ki ga ima. Vredna splošne podpore javnih činiteljev in širokih ljudskih plasti.

Slovo od Kazimirja Kukoviča

Ljubljana, 10. oktobra.

Bridke so bile misli, ko smo na zadnji zemeljski poti spremljali pokojnega Kazimirja Kukoviča, sina sončnih in vedno radostnih gor, ki prav sedaj zorijo v polni »bratvi«. Njega, Sina s Polensaka, pa ni pri »bratvi«, ni ga, da bi se veselil med fanti in dekleti, ki nosijo polne brente sladkega grozdja v hrame, da bi z njimi vriskali in se veselili.

Tega dobrega, kakor zrcalo čistega fanta, ni več med nami. V soboto popoldne smo ga pokopali. Kazimirju Kukoviču je bilo menda res namenjeno, da je padel, kakor pade zrelo jabolko: sredi življenja je stal in sredi življenja ga je podrli zločinski krogi.

Kazimir Kukovič je bil že v srednji šoli — študiral je v Mariboru — med prvimi, ki so vodili našo mladino.

Kukovič je bil med tistimi, ki se res ni dosti brigal za znanstvene debate, za razne silogizme in podobno, toda, kadar je bilo treba odločilne besede, je takoj dvignil svoj glas: »Tako bo!« In kako smo ga ubogali! Kukovič, ta fant, ta je govoril, ta je rekel, torej že ve, kaj je treba! Osupnili so razni debaterji in besedni igralci, ko so spoznali, da je med njimi Kazimir Kukovič, mož dejanja, stvaren v storitvi in skop v besedi!

Ko je v četrtek zjutraj prišla vest o atentatu na Kukoviča, smo uživali: »Komu neki je

bil Kukovič na poti?« Pozneje se nam je razjasnilo: bil je na poti vsemu nepoštenemu, vsemu nečloveškemu.

Kukovič, ki je imel v svojem življenju samo eno slast, samo en užitek, namreč srčno veselje s svojo družino, posebno s svojimi sinčki, o katerem je govoril med zaupnimi prijatelji z naravnost dekliskimi izrazi: v katerih je razodeval vso mehko svojo dušo; ta Kukovič je padel brez vzroka in brez povišja!

Bil je tih delavec. Nihče ne ve, kaj je on dobrega storil v svojih zadnjih letih, odkar je bil v službi policije. Toda Kazimir Kukovič je moral pasti — zakaj, to ve le tiha zarotniška družba, ki je zasnovala atentat na njegovo življenje.

Vendar se je pri zadnji poti, ki jo je moral pokojni Kazimir Kukovič nastopiti, izkazalo, da poštena slovenska in ljubljanska javnost globoko ceni delo prežganih umrlega, komaj 35 letnega, pa že zaslužnega Kazimirja Kukoviča.

Pogreb pokojnega komisarja je bil sicer res slovesen, toda brez pompoznosti. Zadnje poti se je udeležilo nenavadno veliko število pogrebnikov, tako deputacije policijskih uradnikov in uslužbenec, italijanskih in slovenskih, četa milicnikov, četa vojaštva ter drugih oddelkov. V žalnem sprevodu z Zal je bilo mnogo sožalnih vencev.

Pokojnemu, vestnemu in vrlemu uradniku, žrtvi komunistične teroristične akcije, so s svojo udeležbo v žalnem sprevodu izkazali zadnjo čast: Visoki komisar Eksc. Grazioli, poveljnik armadnega zbora general Eksc. Robotti, Zvezni podpoveljnik Copurso, ki je zastopal službeno odsotnega Zveznega tajnika, kvestor Ljubljane dr. Ravelli, predstavnik državnega tožilstva g. dr. Branko Goslar, vsi s pripadajočimi jim častniki in uradniki.

V popolni tišini, toda z največjim samozatajevanjem bridkosti smo položili v zemljo truplo pokojnega Kazimirja Kukoviča, o katerem vemo vsi, da spomin nani ne bo tako hitro pozabljen, vsaj tako dolgo ne, dokler živimo njegovi prijatelji in tovariši po letih in čustvih!

Cilj Osvobodilne fronte

ni osvoboditev, ampak uvedba boljševiškega režima. Kakšen je boljševiški režim, vam je znano.

Uspela prireditev v Lichtenturnovem zavodu

Ljubljana, 12. oktobra.

Marijina družba je priredila včeraj ob 4 popoldne v Lichtenturnovem zavodu svojo prvo letošnjo domačo prireditev v počastitev nebeske Matere. Prireditev je zares lepo uspela in je bila en sam slavošpev Mariji, okrog katere se zbira naša mladina in ves naš rod.

Skromen oder je bil tako lepo okrašen, da je že prva simbolična slika, ki se nam je pokazala po prvi točki, ko so dekleta zapela A. Foersterjevo »S Tabo mi vsi žalujemo, prijetno presenetila vse: slika žalostne Matere božje, vsa v zelenju in cvetju, kravardečji prameni luči, okrog slike pa dekleta v lepih kostumih.

Sledila je dekliska igra v 3 dejanjih »Močnejša kot smrt je ljubezen«, ki jo je napisala s. sestra Darina. Pisateljica je dala v to novo delo, ki je vredno pozornosti, vso svojo notranjost in prikazala dramatsko zgodbo o slovenski materi in

Rekordno število igralcev in odlična organizacija table-teniškega turnirja na Rakovniku

Sezona table-teniških turnirjev se je začela. Ze lani so ljubitelji te lepe igre pokazali na več turnirjih svoj napredek, da bi se pa kdaj zbrali v tako velikem številu — 45, tega ne pomnimo. Končno se je menda res vendarle dvignilo za ta šport zanimanje in vsa čast onim, ki so se doslej udeleževali turnirjev le kot gledalci, na večerajšnjem pa so aktivno stopili v vrsto igralcev. Okrog 30 je bilo samo teh! Sodelovala je tudi vsa naša »elitica«. Tako se je 45 igralcev od pol 9 večeraj javilo za nastop in žreb je odločil 26 igralcev, ki so nastopili v predkolu. Od teh je 13 po zmagi prišlo v prvo kolo, odkoder se jih je od 32 izločilo še 16 igralcev. Naj tu začnemo s podrobnimi rezultati.

II. kolo: Bradeško St. : Martelane 2:0, Sedej : Florijanc 2:0, Benedičič : Savojec 2:1, Blagne : Merala 0:2, Strojnik : Milanovič 2:1, Potočnik : Kobal 2:0, Sobočan : Sešek 0:2, Bakovnik : Bogataj 1:2.

III. kolo: Bradeško : Sedej 2:1 (21:14, 22:24, 21:12), Benedičič : Merala R. 1:2 (19:21, 21:14, 18:21), Strojnik : Potočnik 2:1 (22:20, 15:21, 21:13), Sešek : Bogataj 1:2 (10:21, 22:20, 7:21).

V tem kolu sta se mlada verficirana igralca (Sedej, Benedičič) in juniorja (Potočnik, Sešek) odlično upirali »stariim« preizkušnjam igralcem. Sledil je finale. Nekaterim se bo zdel čuden, a tako je bilo: Zmagovalec turnirja Strojnik Aleš je premagal Bogataja, Bradeška St. ter Merala! Drugoplasirani Bradeško St. je zmagal nad Bogatajem in nad Meralo R.; tretji je Bogataj z zmago nad Meralo R., sledi Merala R.

Vse finalne borbe so bile lepe in živahne, posebno pa so ugajala srečanja med Strojnikom in Bogatajem, Strojnikom in Bradeškom ter Bogatajem in Bradeškom. V njih so pokazali nastopajoči občinstvo — poleg 45 igralcev je bilo še okrog 50 gledalcev — višek svojega znanja. Igre sicer še niso bile doredele onim iz lanskih končnih borb, vendar pa so bile zelo lepe in borbene. Zmagovalec Strojnik je zmagal zaslužen in skoro povsod premočno. Nagradjen je bil z lepim darilom in diplomom, prav tako drugoplasirani Bradeško St.

Igralci, ki so izpadli v predkolu — 13 in v prvem kolu 16 — so igrali med seboj v tolažilnem turnirju. V četrtfinale so se plasirali: Ulčar z zmago nad Kobalom 2:1, Cvetrežnik nad Zaičkom 2:1, Bradeško M. nad Lorgierjem 2:1 in Merala M. nad Dularjem 2:1. V tem je Cvetrežnik premagal Ulčarja z 2:0 in Merala M. Bradeška M. z 2:0. V finalu sta se srešla Cvetrežnik in Merala. Zmagal je Merala Marjan z 2:0.

V splošnem so vsi udeleženci pokazali precej znanja, starejši iz treningov z nekaterimi boljšimi igralci, mlajši pa iz medsebojnih srečanj. Vsem udeležencem je turnir prinesel novo težko preizkušnjo v srečanju z znanimi boljšimi igralci, a led je prebit; sklenili so, da se bodo odslej udeleževali vseh turnirjev, če bo le mogoče, saj je en nastop na turnirju več vreden nego nešteto treningov doma. Omembe vredna je odlična organizacija turnirja s strani g. Bradeška St. Na turnirju je tudi aktivno sodeloval in dosegel drugo mesto. Igre so takoj sledile drugi drugi, tako da niti za trenutek ni bila nobena miza prosta. Igrali so na treh mizah, kar je pripomoglo k točnemu zaključku turnirja. 78 iger so odigrali v dobrih 5 urah. Ob pol 6 je bil turnir zaključen.

Želimo še več tako obiskanih in organiziranih turnirjev!

njeni borbi. Delo je zgrajeno na temeljih življenja, ki nam odkriva dobo vojnih časov, ko mati najbolj trpi, ko mati največ žrtvuje. O delu samem drugič.

Dekleta in otroci, ki so nastopili pri igri, so navzoče presenetili z dovršenim podajanjem posameznih vlog. Zlasti močne osebnosti so bile Podgradnikova mati, ki jo je igrala gđ. Minka Segova, dalje mati Jera v osebni gđ. Slave Dežmanove in gđ. Katica Bonfarjeva, ki je podala vlogo hekerke Zalke. Pa tudi druge so bile kos svojim vlogam, tako Breda Finžgarjeva, Marjana Rozmanova, Martinko Rozman, Mihela Rosulnikova, Jožica Zontarjeva, Jerica Menort, Pavla Dovič, Julka Urbas in Rogač Ema. Martinko Rozman je pokazal, da ima mnogo igralskega talenta.

Med odmorom sta dve gospodični zapeli ob spremljevanju kitare dve pesmi. Prireditev je uspel in članice so lahko ponosne in vesele, da so z navzočimi tako lepo proslavile našo rodno sater in našo skupno Mater — Marijo 7 žalosti.

SLOVENČEVA KNJIŽNICA

SPOROČA:

novi izvirni JANEZA JALENOV roman

BOBRI

povest ljubljanskega barja iz dobe koliščarjev, je izšel včeraj. Bogato ga je oskrbel s slikami akad. kipar Franc Goriš. Zanimiv uvod je napisal pisatelj sam. Knjigi je pridejan tudi zemljevid ljubljanskega barja, kakor je bilo verjetno v tisti dobi, ko se povest godi. Knjiga obsega 254 strani ter stane za nenaročnike 9 lir. Dobi se pri upravi Slovenca in vseh knjižarnah.

NEZNANI UČENEC

je eden najlepših ital. romanov iz Kristusove dobe. V zgodbah, ki so polne naretega dejanja, nastopajo poleg neznanega učenca, rimskega olemiča, in njegove izvoljenke Varilije tudi Poncij Pita, Marija Magdalena, Juda Iskarjot, Baraba i. dr. Knjiga obsega 286 str. in stane 8 lir. Kma' u izide: MIKLAVZ KURČIČ.

VESELJA DOM

delo, v katerem so zbrane najraznovrstnejše družabne igre za oboje in dvorišče, za otroke in odrasle, za eno ali več oseb, od najpreprostejših do najostroumnejših. V delu so predvsem zbrane naše domače, pristno slovenske igre, pa tudi cela množica takih, ki se naidejo povsod na svetu. Delo je tako skrbno in izčrpno sestavljeno, da je gotovo eno najboljših tovrstnih svetovni literaturi. Igre pojasnimo čez 600 risb in vzorcev. — Ker je delo tako naraslo, bo razdeljeno v

tri knjige, ki bodo kljub temu precej obširne. Kdor se naroči na celotno knjižnico — 28 knjig celo leto — jih bo dobil po 6 lir, v pradi pa bodo seveda po 9 oziroma 10 lir. Za Miklavža bodo izšle TOMAŽIČEVE

POHORSKE PRAVLJICE

s 60 slikami. Pravljice so zrasle iz naše domače zemlje in imajo zato toliko večjo vrednost za nas. V tisku je tudi že lepa povest

MAŠČEVANJE SVETE REKE

od zelo nadarjene pisateljice AINO KALLAS.

ZAČARANI ROMAR

ukrajinskega pisatelja LJESKOVA, ki je duhoviti roman, tega mladega iznajditelja

POTA IN ZAPREKE

zgodbe vaškega poredeža Bučka, izvirno delo našega hum. rističnega pisatelja JOŽEFA VOVKA. Pripravljeno imamo tudi že lepo deo italijanskega pisatelja Fogazzara: Pesnikova skrivnost, in N. codemijev Postružko. — Novi naročniki »Slovenčeve knjižnice« nai si dekupajo še lanske knjige, kol kor in dokler so še na zaplodu, da bo njihova domača knjižnica čim popolnejša. Izšlo je 25 zvezkov, večinoma po 5 lir. Pet števk je žal že poslo. — Slovenčeva knjižnica se naroči pri Upravi Slovenca, Kopitarjevi ulici ali Ljudski knjižarni, Pred Škofijo

S. S. van Dyne:

ZAGONETNA SMRT

KRIMINALNI ROMAN

GOSPODA BENSONA

Prižgal in spet ugasnil je svetilko, čez nekaj trenutkov pa se ozrl na Markhama in dejal:

»Rad bi vedel, kako je major mogel priti iz hiše, ne da bi ga bil strežnik opazil?«

»Predstavljam si, da tako kot kak duh,« je odvrnil Markham.

»Skoraj bi rekel,« je dejal Vance. »Res, silno iznajdljiv je bil. Poslušaj me. Ob pol ene je major pozvonil in naročil sladoled. Strežnik mu ga je prinesel, in ko je stopil na hodnik, kakor mu je major ukazal, je pogledal v spalnico, o kateri vemo, da so bila njena vrata odprta, ter videl, da je major v postelji. Major mu je potem dejal, naj nese sladoled v hladilnik, ki je bil v salonu. Strežnik je odšel izvršit ukaz, a v tem trenutku ga je major že spet pogledal nazaj ter mu naročil, naj pogleda, koliko je točno ura, tista na nihalo, ki je na kaminu, in naj pride takoj povedat. Strežnik je na uro pogledal in videl, da kaže pol ene, se vrnil na prag majorjeve spalnice, da mu pove točno čas. Major mu je odgovoril, naj ga odslej nihče več ne moti, voščil lahko noč ter ugasnil svetilko na nočni omarici. In preden je strežnik utegnil odnesti tisti sladoled v hladilnik in se vrniti na hodnik, je major skočil iz postelje, v kateri je ležal oblečen, kot blisk preletel tisti prestedek do stopnic, stekel z vso naglico po stopnicah dol in še preden se je dvigalo spustilo spet v pritličje, je bil že zunaj na cesti. Ko je

strežnik prišel nazaj k vratom njegove spalnice, pač ne bi mogel videti, ali je major v sobi ali ne, tudi če bi bil pogledal vanjo, kajti v sobi je bila tema. Prebrisan je bil ta major, kaj?

»Stvar se zdi sicer verjetna,« je odvrnil Markham, »toda, kako si v svoji silni iznajdljivosti potem razlagaš majorjevo vrnitev domov?«

»To je bilo pri vsem njegovem narčtu najbolj enostavno, dragi moj. Ko se je major vračal, se je verjetno potuhnil pri kakšnih vratih na drugi strani eeeste in čakal, kdaj bo prišel domov še kak drug najemnik. Strežnik nam je povedal, da se je vrnil okrog pol treh nekdaj gospod Montagu. Major je to priliko izkoristil in smuknil v hišo. Med tem pa, ko se je tisti gospod odpeljal z dvigalom gor na svoje stanovanje, je odšel major lahko po stopnicah v tretje nadstropje, kjer je stanoval.«

Markham ga je potrpečljivo poslušal.

»Ali se spominjaš,« je nadaljeval Vance, »kako se je major okrog enajstih, ko se je vrnil domov, prizadeval, da bi strežniku vtisnil v spomin, katerega je bilo tisti dan in koliko je bila tedaj ura? V gledališču da predstava ni bila vredna piškovega oreha. Dejal mu je: »Tudi, da ga silno boli glava in da je tisti dan zanj nesrečen, ker je bilo trinajstega. Srečen pa je bil za strežnika, kajti major mu je stisnil v roko celo pest drobiža, skoraj samega srebrnega. Res je nekaj čudnega, da mu je dal napitnino, ne? Toda, en sam dolar je pač

lahko požaloval.« Čez Markhamov obraz se je potegnila senca:

»Vажneje se mi zdi, kako misliš o hiši.«

»Pa nisem še končal,« ga je zavrnil Vance. »Upam, da bom našel tudi orožje.« Upravnikov pogled je razodeval nekaj, kar je med nevernostjo in zabavnostjo.

»Zelo pomembno bi bilo to vsekakor, brez dvoma.«

Vance je odšel proti omari, začel povrsti odpirati predale ter nato dejal: »Naš major gotovo ni pustil orožja v Alvinovi hiši. Preveč je tudi zvit, da bi ga virgel proč. Ker se je bil udeležil svetovne vojne, si lahko mislimo, da je pištolo, kakršna je bila tista, skril. Major hoče ustvariti mnenje, da je nedolžen, čemu potem orožje ne bi smelo biti tam kot običajno? V njegovem primeru bi bilo še dosti bolj sumljivo, če bi samokres izginil. Ne smemo pa pozabiti tudi že na nek nenavaden psihološki pomislek: Človek, ki je res nedolžen, in ki se boji, da bi ga kdo smatral za zločinca, bi bil orožje skril in ne bi bil samega sebe žrtvoval, kakor je to storil na primer stotnik Leacock. Toda krivice, ki si prizadeva, da bi ustvaril okrog sebe ozažje nedolžnosti, bi bil položil orožje nazaj na običajno mesto, natanko tako, kakor da se nima nič bati. Vprašanje, ki ga moramo nujno rešiti, pa je, kje je major običajno imel svoj samokres.«

Ko je Vance zaprl nazaj zadnji predal liste omare, je končal:

»Tu notri ga ni.«

Odprl je nato vojaški kovčeg, ki je bil ob vznožju postelje in začel brskati po njem.

»Tudi tu ga ni,« je pomrmral. »Po-

glejmo v garderobo.«

Šel je na drugi konec sobe, odprl vrata v majhen prostor ter prižgal luč. Na polici, ki je bila višja kot kak knjižnjak, je ležal vojaški pas z usnjato torbico. Vance je to stvari nadvse varno prijel v roke ter jih nesel na posteljo in sicer na tisto stran pri oknu.

»Smo že tam, dragi prijatelj,« je veselo vzkliknil. »Poglej, da je oboje, pas in torbica, razen zaponke, zaprašeno. Zaponka je razmeroma čista, in to dokazuje, da je nekdaj pred kratkim prijemal... Iz tega seveda še ni mogoče nič sklepati, to se razume, toda ti pripisuješ tolikšno važnost dokazom!...«

Z vso opreznostjo je potegnil iz torbice pištolo.

»Ali vidiš?« je vprašal. »Tudi na pištoli ni niti trohice prahu. Pred kratkim ga je moral nekdaj pobrisati z nje.«

Vance je zatlačil konec svojega roba v cev in ga večkrat potegnil skozi njo. Nato pa si je robae pazljivo ogledal.

»Tudi znotraj je čev čista... In stavim vse svoje Cézannejeve slike, da ne manjka niti enega naboja!...«

Vzel je iz pištolo nadevač, stresel iz njega naboje na nočno omarico, pri čem postavil v vrsto. Bil jih je sedem, prav toliko, kolikor jih v takšno pištolo gre. »Podajam ti enega tvojih dragocenih dokazov, Markham. Naboji, ki so nekaj časa v nadevaču, počasi potemnejo, kajti do njih lahko pride zrak. Naboji v nadevači škrtalici, ki je neprodušno zaprta, takšna, kakršne prodajajo, ohranijo svoj blelek mnogo dlje.«

Pokazal je naboji, ki je prvi padel na mizo.

»Poglej tegale. Bil je zadnji potisnjen v nadevač in se dosti bolj svetl kot drugi. Iz tega se lahko sklepa, da je naboji nov in je bil šele pred kratkim vtaknjen v pištolo.«

Pogledal je Markhama naravnost v oči in pripomnil:

»Ta naboji naj bi bil nadomestil tistega, čigar kroglo ima zdaj stotnik Hagdorn.«

Markham je nenadno dvignil glavo, kakor bi se bil prebudil iz obsedenosti, in se nasmehnil; a njegov smeh je bil nekam truden.

»Še vedno mislim, da je vsa tvoja mojstrovina v tem, da dolžiš Platzovo.«

»Kar zadeva majorja, si še nisem na čistem,« je odvrnil Vance. »Preiskovalnega postopka proti njemu še ni. Preden pa se začne, bi bilo dobro še malo premisliti. Kako je vedel major, da bo v noči na 13. junij njegov brat Alvin ob pol ene doma? Slišal je Alvin, ko je povabil gospodično St. Clairovo na večerjo (se spominjaš, da je gospodična Hoffmannova dejala, da je imel navado priškovkovati?), ter je tudi slišal St. Clairovo, ko mu je odgovorila, da se bo točno opolnoči podala domov. Ko si večeraj po obisku pri gospodični dejal, da nam bo ena njenih navad, ki nam jo je razložila, pomagala izslediti zločinca, sem takoj pomislil na tisto njeno pravilo, da mora vsako noč ob dvanajstih oditi domov. Zato je major vedel, da bo Alvin približno ob pol ene že doma in je bil skoraj prepričan, da ga bo našel sama. Sicer pa je možno tudi to, da je Alvin brata pričakoval. Major je potrkal na vrata, Alvin ga je po glasu takoj spoznal in mu brž odprl. Alvin ni nič pri tem motilo, če ni imel svojih umetnih zob v ustih in lasulje na glavi. Višina majorjeve postave odgovarja tisti, ki jo je po naših ugotovitvah moral imeti morilec. Ko je bil naslednji dan v tvojem uradu, sem stopil poleg njega in lahko ti rečem, da meri točno meter šest in sedemdeset.«

Letalski motorji za polet nad 10.000 metrov

V višini 5000 m izgubi letalski motor polovico svoje moči

Sodobni graditelji letal posvečajo največjo pozornost vprašanju, kako zgraditi takšna letala, ki bi lahko letela izredno visoko, celo tik pod tako imenovano stratosfero, kajti tam zrak ne daje toliko odpornosti, ker je redkejši, in bi zato letala v teh sinjih višinah lahko dosegla neprimerno večjo hitrost, kakor pa jo morejo v nižjih plasteh. Pri tem pa se pojavljajo ne samo težave, ki bi se z njimi morale boriti letalske posadke in potniki (zanje bi bilo treba zgraditi posebne kabine, v katerih bi bilo dovolj zraka). Treba bi bilo rešiti tudi vprašanje v brezhibnem delovanju motorjev v tolikšnih višinah.

Znano je, da je vedno redkejši zrak, čim bolj se dvigamo z letalom v zračne višave, ena naj-

večjih ovir za brezhibno delovanje letalskih motorjev. Motorji zelo izgubljajo na svoji moči, čim bolj se letalo dviguje. Izračunali so, da se sila motorja v višini 5000 metrov nad zemljo zmanjša za celo polovico!

Da bi se graditelji letal in letalskih motorjev izognili tej nevarnosti, so se zatekli k posebni vrsti kompresorjem, ki jih poljubno, celo avtomatično uparalajo v gotovih zračnih višavah ter z njimi dosežejo tak pritisk, kakršnega si žele. Na podlagi takšnihkušenj so dozdaj baje že naredili razne spojine, ki bi omogočale redno in brezhibno delovanje motorjev celo v višinah nad 10.000 m. V tolikšnih višinah pa bi bilo seveda treba letalske motorje izdatno zalagati s to novo »hrano«.

Pridobivanje olja iz skrilavcev s pomočjo elektrike

Na Švedskem imajo v načrtih tovarno, ki bi v njej po dosedanjih računih naredili na leto do 30.000 ton olja iz skrilavcev

Ze nekaj časa delajo na Švedskem poskuse, kako bi se dalo pridobivati olje iz skrilavcev, ki bi jih z električnim tokom segrevali do potrebne temperature. Te poskuse so doslej delali seveda še samo v malem, saj se jim je posrečilo pridobiti samo 75 kubičnih cg olja neposredno iz oljnatega skrilavca.

Pridobivanje olja v tako majhnem obsegu pač ne bi moglo privedi kakšnih posebnih koristi. Zato so na Švedskem začeli misliti, kako bi pridobivali olje iz skrilavca v izdatnejših količinah. Pravijo, da so tak način pridobivanja tudi že našli in da bi po dosedanjih računih lahko pridobili po novem postopku do 5000 ton olja iz skrilavcev.

Kadar človek kakšne stvari ne more več kupiti na tujem trgu, se mu hitro porodi misel, kako bi jo sam izdeloval. Zadovoljen je, če se mu to posreči, saj od drugod v sedanjih vojnih časih še takšnega ni mogoče dobiti. V prejšnjih normalnih časih Švedi niso niti mislili na to, da bi bilo morda dobro, če bi poskusili iz domačih skrilavcev do-

biti olje. Zdaj pa je stvar precej drugačna. Sklenili so celo zgraditi posebno tovarno, v kateri naj bi po sedanjih računih naredili na leto tudi do 30.000 ton olja iz skrilavcev.

Oljnati skrilavci, kakršni so na Švedskem, vsebujejo razmeroma malo masšobe, komaj 5 do 7 odstotkov, dočim vsebujejo skrilavci po nekod drugod tudi do 20 odstotkov. Zato je razumljivo, da je za vsako tono olja, ki ga hočejo pridobiti iz skrilavca, na Švedskem treba dosti več rude, kakor pa tam, kjer vsebuje skrilavec večji odstotek olja.

V omenjenih novih švedskih napravah bi stale takšne peči, da bi bilo vanje treba vsakih 24 ur naložiti 2000 ton skrilaste hribine. Če bi hoteli na leto pridobiti 30.000 ton olja — kakor so preračunali, da je možno —, bi morali vsakih 24 ur nakopati vsaj 2400 ton skrilavca.

Električni način pridobivanja olja iz skrilavcev je iznašel Ljungström, in če ga bo mogoče praktično izkoristiti v večjem obsegu, bo to vsekakor prineslo velike koristi švedskemu narodnemu gospodarstvu.

Kako so včasih zdravili grižo

Spet smo v času, ko ima marsikdo sitnosti, ker je jedel neumito i pregreto sadje.

V starih časih, ko je bilo koristnih in včasih nujno potrebno javnih naprav bolj malo, je bila ta sitnost kočljivejša in marsikateri meščan je prišel oziroma prišel bolj nervozen domov. Vendar pa je tedanja medicina poznala celo vrsto prav učinkovitih sredstev, ki pa so se že skoraj pozabila.

Kot se je ohranilo v raznih zapiskih in knjižkah iz prejšnjega stoletja so bolniku ki je imel grižo najprvo zagovorili, da bi prejenjali uroke, ki mu jih je nakopal hudoben sosed. Če zagovori niso pomagali, kar se je največkrat zgodilo, so mu dali zmletih posušenih borovnic pomešanih s posušeno žabjo kožo. S pasjo mastjo so prepočili platnene krpe, jih pogreli in položili na spodnji del trebuha. To je navadno pomagalo ne radi pasje masti in žabje kože, pač pa radi borovnic ni toploti. Saj so borovnice odlično zdravilo proti griži in driski.

Drugo precej učinkovito zdravilo za tedanje dobo je bilo ogije sežganih platnenih cumj. 1 lat ogija zmešanega na črnem vinu je po tedanji znanosti moral zapreti še tako hudo drisko.

V Kamniku je star mo, ki so ga ljudje poznali pod »kamniški padar«, zdravil ljudi na sledeči način: Zmešal je 2 lata pepela, nekaj pajčevine in posušen ter zdrobljen deževnik. Vse skupaj je stresel na drobno sito in poparil z vrelo vodo, ki ji je primešal nekaj encijanovega izvlečka. Odcejeno vodo je shranil v posebno steklenico, pepel pa je posušil. Bolnik je moral v 1 dnevu porabiti pepel, z vodo pa se je mazal po trebuhu. Iz pisma, ki ga je pisala ozdravljena oseba, je raz-

vidno, da ji je zdravilo tako pomagalo, da 3 dni ni šla več na stranišče.

Pa pusitmo staro učenost in pogledimo, s čim zdravi sedanja ljudska medicina grižo in drisko.

Med najučinkovitejša sredstva prištevamo posušene plodove borovnic, hrastovo skorjo, prazen riž, salepov prašek (posušeni in zdrobljeni gomolji čeladaste kukavice), čaj drenovih korenin, lan, prašek skorje divjega kostanja, močnik iz jagod jerebika, čaj iz listov robide, prašek korenin sanikija, plodovi dreva, korenino črnega korena (symplytum), čaj iz lučnikovega cvetja, prašek od krivenke i. t. d.

V bolj težjih in trdovratnejših slučajih si pomagamo z raznimi čajnimi mešanicami. V ta namen zmešamo dva dela ptičjega dresna, tri dele trpotca in štiri dele gosje trave. Vsako turo popijemo eno žlico čaja.

Novjša knjiga Flamm, Kroeber, Seel »Navodila za zdravljenje z zelišč priporoča sledeče čaje:

1. Gomolje griznice (Rad Tormetillae) 40 g. Hrastovo lubje (Cort. Quercus) 60 g. Čaj se pije po požirkih in sicer eno skodelico na dan.

2. Praženo seme hrasta (Sem. Quercus tost.) 40 g. Orehovo listje (Fol. Jugland.) 60 g. Dnevno po požirkih 1 do 3 skodelice.

3. Hrastovo lubje (Cort. Quercus) 10 g. Gomolji griznice (Rad. Tormet.) 10 g. Listje borovnice (Fol. Myrtilli) 15 g. Plodovi borovnice (Fruit. Myrtilli) 15 g. Kamilice (Flor. Chamomilli) 50 g. Tudi ta čaj spijemo po požirkih 2 do 3 skodelice dnevno.

»Vino za baker!«

Znano je, da so Francozi veliki prijatelji vinke kapljice, morda največji na svetu sploh — piše dopisnik CE iz Pariza. Zdaj so v seinskem okrožju organizirali nabiranje bakra pod geslom: »Vino za baker!« Začeli so baker nabirati kar po hišah. Kdor da kakšen bakren predmet, recimo kakšno kuhinjsko bakreno posodo ali kaj podobnega, dobi v nadomestilo primerno količino vina. Za najmanjši tak predmet dobi vsak steklenico vina, če ne več. Kdor pa da več bakra, dobi seveda tudi dosti več vina.

Na ta način so samo v seinskem okrožju dozdaj nabrali 85.000 kg bakra, v nadomestilo zanj

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

37.
V Vinicijevem domu je bilo ta večer živo vrvenje. Sužnji in sužnje so hodili sem in tja, prižigali svetilke in pripravljali v trikliniju mizo za štiri ljudi. Poleg Vinicija in Ligije bi bila tam še Petronij ter njegova ljubimka Krizotemis. Petronij je dajal nasvete Viniciju, ki je bil nepotrpežljiv in je kar naprej prisluškoval, če sužnji z Ligijo že prihajajo.

»So že pri Karinah,« je dejal nenadno in planil pokoncu.

38.
Pred sprevedom, ki je bil Ligijo vso žalostno vzel od Akte, so bili svetilničarji. Ko pa so dospeli do Karin, so začeli iz vseh kotov prihajati neznanji ljudje in delati gnečo. Tedaj se je vzdignil krik, svetilke so na mah ugasnile in začel se je tepež. Osvobodjenec Atacina, ki je bil odgovoren za Ligijo, je razumel takoj, da jo hoče nekdo ugrabiti. Ko je zaslišal, da Ligija kliče iz nosilnice, je planil tja, da bi jo pograbil in v gneči odnesel. Tedaj pa je udarilo nekaj nanj, da je tresčil na tla kakor pobit vol.

pa so med prebivalstvo razdelili 2.400.000 litrov vina. Pa zaslugi te duhovite domislice so letos nabrali celih 25 odstotkov bakra več, kakor pa lani, ko so kg bakra plačevali največ po 30 frankov. Zdaj nameravajo povsod v Franciji slediti zgledu seinskega okrožja in dajati »vino za baker«.

Tudi Rooseveltov posebni odposlanec Wilkie v izjavi, ki jo je dal v Čungkingu nekemu ameriškemu časnikarju, odobrava Stalinovo obtožbo, da pošiljajo zavezniki premalo pomoči Sovjetski Rusiji. Wilkie je dodal, da se je o tem na lastne oči prepričal v Moskvi, ter upa, da bodo njegove besede našle pravi odmev v Ameriki.

Ameriška zbornica je odobrila 15 milijard dolarjev za izpolnitev vojne mornarice Združenih držav. Krediti za vojno so do sedaj narasli na 222 milijard dolarjev. Teh 15 milijonov dolarjev bodo porabili za nove rušilce, križarke, letalonosilke in letala, torej za orožje, ki so ga Združene države izgubile na Tihem morju.

Zaradi pomanjkanja premoga v Angliji bodo vsi mladi Londončani morali na delo v premo-govnike.

Maršal Petain bo uradno obiskal mesto Avignon. V Združenih državah so razglasili zaporo nad trgovino z zlatom, pišejo švicarski listi in pripominjajo, da ni dvoma, da bo ameriško ljudstvo poklicano še k hujšim žrtvam med to vojno.

Zaradi zadnjih neredov v Bombayju so zaprli 300 ljudi, osumljenih, da so sodelovali pri manifestacijah.

Angleško pomorsko poveljstvo sporoča, da se je potopila križarka »Coventry«. Imela je 4290 ton, izdelana je bila 1938, posadka je v miru štela 440 mož.

Romunski kralj je v Sinaji sprejel bolgarskega ministra za javna dela Vasileva ter prometnega ministra Radoslavova.

O novih nemirih in neredih poročajo iz Sirije, ker je stanje prehrane vedno slabše. Do prehranjevalnih težav pa je prišlo zaradi tega, ker mora pokrajina sama preživljati angleške zasedbene čete.

V Italijo je odpotovala skupina romunskih časnikarjev, da vrnejo nedavni obisk italijanskih časnikarjev v Romuniji. Romuni bodo obiskali poglavitna italijanska središča ter si ogledali najvažnejša dela fašistovske vlade.

L. C.

Mizar Luka

»Pa ti ga Nanda kdaj prinese?«
»Enkrat ga je prinesel. A mi ga ni hotel dosti dati.« Povesila je oči, kakor bi hotela pokazati, da je zaradi bratrove skoposti še zdaj užaljena.

»Kdaj? Ze dolgo?«
»Ne! Zadnjič enkrat.«

Tu sta orožnika umolknila in se spogledala. Naemajela sta se, Rozika pa je hotela oditi.

»No, malo še počakaj! Kje pa je dobil Nanda med? Ni nič povedal?«
»Ne! Tega pa res ni povedal!«

To sta zapisala in odšli so z županom spet proti vasi.

Proti večeru sta se vrnila orožnika sama. Sedla sta na drva pred hišo in čakala. Nič nista povedala, koga čakata, Rozika pa si tudi ni upala tega vprašati. Sprva se ju je še malo bala, ko pa je uvidela, da ji ne bosta storila ničesar hudega, je bila bolj pogumna.

Le redko se je zgodilo, da bi bil Nanda prišel domov že v prvem mraku. Ta večer je prišel in prinesel v predpasniku mladega zajca. Sečlo je stal sredi dvorišča, je opazil orožnika. Ostrmel je, spustil zajca na tla in hotel prvi hip uiti. Ze se je obrnil, ko ga je orožnik prestregel in zapovedal: »Stoj! Počakaj!«

Orožnika sta ga spraševala, če je res kradel žebele, baje da ga je nekdo videl.

»Ne, nisem!« — Takoj in brez pomisleka je odgovoril na vsako vprašanje, da bi na ta način

otresel s se vsak sum. Čutil pa je, da ob vsakem vprašanju bolj zardeva, česar ni mogel skrivati.

»Kdaj si pa jedel zadnjič med?« ga je vprašal orožnik.

»Lansko leto.«

»Lazeš! Se pred kratkim si ga prinesel domov. Je res?«

Molčal je. Poškili je po strani na Roziko, ki je sedela na pragu. Stisnilo ga je od jeze in čutil je na sebi neizmerno težo, ki se je ne more otresti. Štutil je, kaj se je moglo zgoditi pred njegovim prihodom in odkod sta orožnika tako točno poučena. Ni se mogel več izgovarjati. Molčal je trdovratno, kakor bi onemel.

Orožnika sta mu zvezala roke in mu povedala, da bo moral z njima. Prav v tistem trenutku pa se je prikazala pred njimi mati, ki jih je prvi hip obšedovala.

»Kaj vendar more biti?« se je spraševala.

Orožnika sta ji vse razložila. Dejala sta ji, da ne moreta pomagati, ker imata ukazano, da ga pripeljeta s seboj. Nič dosti nista marala za prošnje uboge matere, le potisnila sta ga pred se.

»Naprej! Brž pojdivo, ker je že pozno.«

Nanda se ni več ozrl po skrušeni materi, ki je hotela stegniti za njim roke, da bi ga še ujela, niti po ostalih otrokih, ki so ga obstopili in niso prav nič vedeli, kam in zakaj žeteta orožnika brata od doma. Mati je jokala in prosila, otroci so jo začudeni gledali, zakaj joče. Vajeni so bili jokati le, če je padalo s šibo po njih, ali če je oče preveč kričal po hiši. To se pa je zgodilo vendar tako mirno in tiho, da so jim ni zdelo vredno jokati.

Mati se je sesedla na kup drv na natonu. Bila je vsa uničena. Po bledem in izpitnem obrazu so ji v dveh mokrih progah polzele navzdol solze, kakor bi izvirale iz neusahljivega studenca. Roke so se ji kot mrtve povesile in niti toliko moči ni čutila, da bi jih dvignila. Misli so ji zastale. Niti tega si ni mogla predstavljati, kako je prišel njen sin na tako pot. Mislila je, da je vedno na dobri poti, ker je bil stalno z učiteljem, ki je hodil v mestne šole. Zato ga je tudi pustila toliko z njim. Včasih bi ga bila rada imela kam s seboj, da bi ji kaj pomagal, pa je mislila, da bo bolje, če ga pusti, ker se bo pri učiteljevih fant mogoče česa dobrega naučil. Zdaj pa vidi, česa se je naučil in kam ga je pripeljala ta pot.

Pred mesecem dni je odšel v zapor njen mož. Zdaj so ji odvedli skoraj po isti poti še sina. Zgubila je Anico in za Vse svete, ko bo poromala na njen grob, da bi se mogoče sprostila in potolažila, jo bo zadelo najhujše: Pred štirinajstimi dnevi so jim prodali na dražbi hišo, ker je gostilničar hotel imeti izplačan svoj dolg. Čez štiri dni ee mora iz nje izseliti. To se je torej skrivalo za hinavekim smehljajem na videz prijaznega gostilničarja.

Vse to se je zdaj nabralo nad njenim življenjem, vsa ta teža, ki je bila preogromna, da bi jo ona, vsa zdelana in strpljena, mogla prenesti.

»Moj Bog! Vzemi me raje k sebi!« je prosila vse zadnje večere. »Reši me vsega tega! Kaj sem vendar storila da me tako tepeš!«

Ta večer, ko jo je zadelo najhujše, ni nič več prosila. Vdala se je vsemu. Vse prošnje in solze

niso mogle omehčati ljudi. Kdo ve, če morejo začeti kaj pri Bogu! Nikomur ni ne privoščila kaj sličnega, niti največjemu sovražniku!

V trdo temo, ki jo je jokajoča objela na drvah pred hišo, je šepetaje dejala: »Usojeno mi je morebiti tako! Ne morem se temu izogniti! Komur ereda ni mila, mu pač ni!«

Potem je začutila na svoji roki drobčkano roko Stefeka, ki se je bil skobacal k njej in jo silil, naj ga nese v hišo. Naložila je še njegovo težo v svojo narocje in vlekla vse breme pod streho, ki jo bodo morali po štirih dneh zapustiti. Da, zapustiti, kakor da ne bi bila nikoli njihova! Zapustiti dom, po katerem so toliko let hrepeneli, za katerega je žrtvovala vse težko prislužen denar, vso doto, toliko solz in trpljenja. O, Bog toliko trpljenja!

Saj bi bilo vse drugače, če bi bila sama, a otroci, ki se ji obešajo za kikklo, se ji smilijo. Zaradi teh mora vztrajati in jim poiskati novo streho, drug dom. Ta sicer ne bo njihov, a mogoče bo le očeta vsa ta huda stvar tudi kaj izučila in se bo poboljšal. Daj, ljubi Bog, da bi se!

Dolgo so molili ta večer: za očeta, za Nandeta, za domek. Dolgo, da so skoraj vsi zadremali pri tem.

Naslednji večer jim je gostilničar sporočil, da lahko čez zimo ostanejo v koči. Torej do pomladi. Čez najhujše mesece, do tistih dni, ko bo toplo sonce in bo svet bolj na etežaj odprt.

Težek kamen se je odvalil ubogi materi od srca — — —

K O N F C